

ČASOPIS ZA SOCIJALNA PITANJA I
DRUŠTVENU KRITIKU

RADNIČKA BORBA

www.radnickaborba.org

lipanj - kolovoz

12. broj

**PROMIJENILA SE VLAST,
NO SVE JE OSTALO ISTO!**

U OVOM BROJU:

JADRANKAMEN

**RADNIČKO
DIONIČARSTVO**

**NE POSKUPLJENJIMA
ZAŠTITITI STANDARD
RADNIKA, A UDARITI
NA NAJBOGATIJE**

INTERVJU: DIOKI

SDP = HDZ

jedina oporba je RADNIČKA VLAST

BEZ IZLAZENJA NA ULICE

NISTA SE NEĆE PROMIJENITI!

Radnička borba

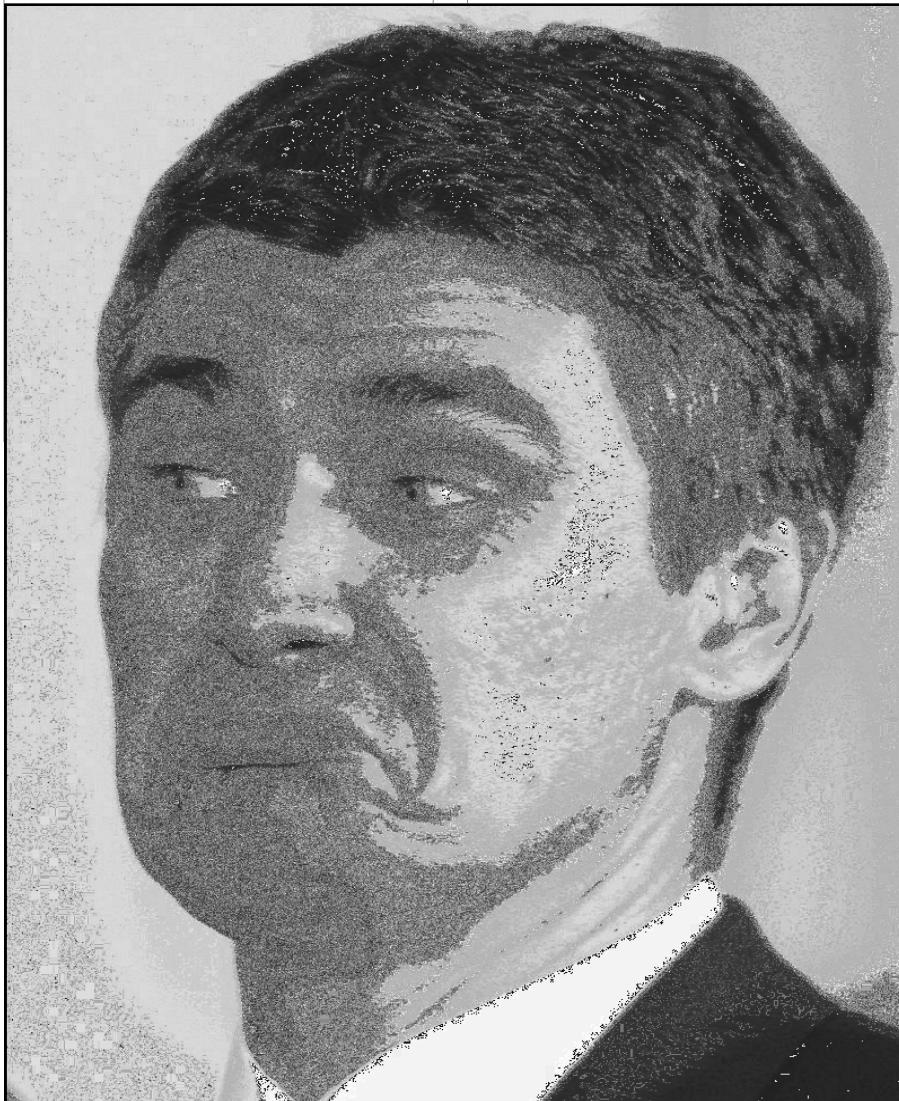
Ne poskupljenjima! Neka bogati snose teret krize!

Netom prije parlamentarnih izbora, u intervjuu za tjednik Novosti, predstavnici Radničke borbe su istaknuli: *Između parlamentarnih stranaka, koje se sve zalažu za nastavak neoliberalnih mjera i slijedenje politike štednje i rezova, ne postoji prava razlika. SDP nakon preuzimanja vlasti mora provesti mjere i rezove koje je*

HDZ odgadao, a što zahtijevaju strane financijske institucije i njihovi predstavnici. Ako se može govoriti o pozitivnom aspektu toga, on će se sastojati u tome što će još veći dio populacije izgubiti sve iluzije i shvatiti potrebu istinske alternative – zaključuju članovi "Radničke borbe". Nismo morali čekati dugo na ispunjavanje ove prog-

Potrebno nam je rješenje – a to je da se radnici, studenti, nezaposleni i umirovljenici organiziraju sami. Moramo se povezati i organizirati, pripremiti se za snažno iskazivanje nezadovoljstva – prosvjede i štrajkove – i raditi na stvaranju političke organizacije koja će se boriti samo za interese potlačenih.

noze – prvi potezi koje je povukla nova socijaldemokratska vlasta sastojali su se u poskupljenjima struje i plina za 20% i 22% i novim napadima na životni standard običnog čovjeka, u novom neoliberalnom jurišu kojega provodi poznati kapitalist Čačić, a uz blagoslove Milanovića i Linića. Jedan dio ljudi imao je iluzije u SDP, drugi dio je birao manje zlo u odnosu na HDZ. No, iluzije su raspršene, a pokazalo se i da ako tražimo «manje zlo» nećemo doživjeti nikakvu prijeko potrebnu promjenu. Potrebno nam je rješenje – a to je da se radnici, studenti, nezaposleni i umirovljenici organiziraju sami. Moramo se povezati i organizirati, pripremiti se za snažno iskazivanje nezadovoljstva: prosvjede i štrajkove – i raditi na stvaranju političke organizacije koja će se boriti za

Radnici – studenti, vrijeme je za otpor!

interese potlačenih.

Nemoguće je s dovoljnom odvratnošću i prezirom osuditi bijednu demagogiju ovih vitezova neoliberalne socijaldemokracije koji tvrde da će poskupljenja i druge mjere usmjerene prema siromašenju još većeg broja stanovništva u budućnosti dovesti do ekonomskog procvata, te zaštite radnih mјesta. Potrebno je povećati proizvodnju i ekonomiju pokušati postaviti na noge, potrebno je ostvariti sredstva za socijalne programe i modernizaciju poduzeća? Svakako, no novac je kod krupnih kapitalista, novac je kod tajkuna, krupnih bankarskih lihvara i telekomunikacijskih monopolišta; novac je kod onih koji žive na temelju izrabljivanja tuđeg rada. Jednom riječju kod onih koji zapravo upravljaju SDP-ovom vladom i koji usmjeravaju njezine poteze kao marionetu. Nemoguće je promjeniti situaciju, ako politička i ekonomска moć ostane u rukama krupnog kapitala i njihovih parlamentarnih predstavnika u Vladi. S jedne strane raditi na rušenju SDP-ove Vlade,

Grčki radnici su nam na nedavnim izborima pokazali kojim putem naprijed – odbaciti mјerenje štednje usmjerene protiv naroda i na korist kapitala, te zahtijevati da za krizu najviše plate oni koju su se u njoj na izrabljivanju drugih obogatili.

s druge strane udariti na izrabljivače, tajkune i kapitaliste ekstremnim porezima, eksproprijacijom imovine nelegalno stečene u privatizaciji i uvođenjem organa radničke kontrole i nadzora u sva veća poduzeća – to su dva djela istog neposrednog programa za koji se borimo. Treći dio tog programa mora činiti povećanje minimalne plaće, skraćivanje radnog vremena, te hitno jačanje mјera socijalne zaštite najsistemašnjih i zaštite radničkih prava. Samo tako se situacija može promijeniti u korist većine stanovništva. Grčki radnici su nam na nedavnim izborima pokazali kojim putem naprijed – odbaciti mјerenje štednje usmjerene protiv naroda i na korist kapitala, te zahtijevati da za krizu najviše plate oni koju su se u njoj na izrabljivanju drugih obogatili. Tu se ne radi o lijepim željama

i dokonim razmišljanjima, već hitnim mjerama potrebnima da se zaštite preostala poduzeća i budućnost zaposlenih. U skladu s time, započinjući novi broj posvećujemo ga borbi radnika Jadrankamena, Montera i Diokija i drugim radnicima svih poduzeća u Hrvatskoj koji se bore za zaštitu svojih radnih mјesta! Vrijeme je za otpor!

Uredništvo

NEPOSREDNI ZAHTJEVI RADNIČKE BORBE

- Poništenje odluke o poskupljenju struje i plina

- Bez izuzetka ukinuti svaku privatizaciju kod koje su uočene nepravilnosti, te konfiscirati svu imovinu i zaradu stečenu na taj kriminalni način. Na taj način stečeno finansijsko i industrijsko bogatstvo preusmjeriti u pokretanje proizvodnje, te projekte od neposrednog interesa za radnike i siromašne

- Osiguravanje hitne isplate svih zaostalih plaća
- oštре zakonske mjere protiv svih poslodavaca koji ne isplaćuju plaće na vrijeme i prisiljavaju na prekovremeni rad

- Osiguravanje da plaće ispod jasno određenog minimuma svojim rastom prate rast životnih troškova.

- Skraćivanje radnog tjedna bez smanjivanja plaća, kako bi se, između ostalog, omogućilo povećanje zaposlenosti

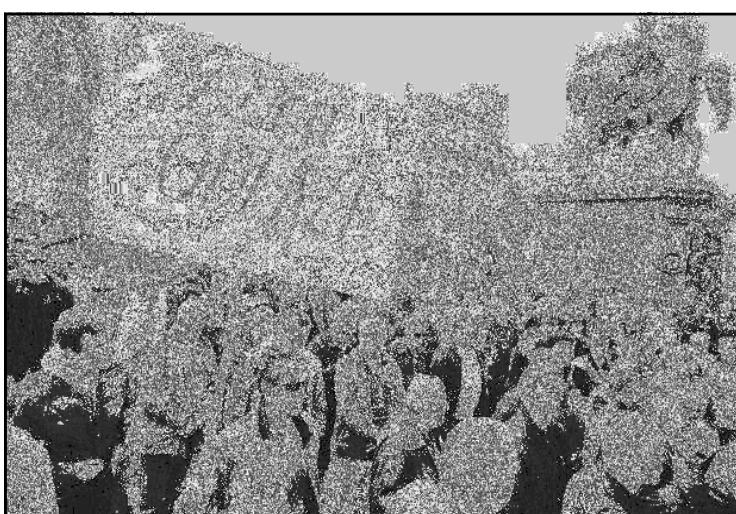
- Prevladavanje recesije omogućeno opterećivanjem samo najbogatijih pojedinaca koji ne žive od svojega rada, bez ikakvih dodatnih opterećivanja radne populacije. Radnici ovu krizu nisu izazvali i oni je ne smiju ni plaćati.

- Uvođenje ekstremno progresivnog poreza koji omogućuje poboljšanje životnog položaja najsramašnjih slojeva na temelju opterećivanja najbogatiji

- Uvesti dodatne oblike poreza na svu zaradu koja nije stečena vlastitim radom (renta, profit, kamata, dionice)

- Poslovanje banaka iz službe krupnoga stranog kapitala staviti u službu razvoja ekonomije – stavljanje poslovanja banaka pod demokratsku kontrolu samog naroda putem nacionalizacije

- Potpuni prestanak svake privatizacije, posebno – ukidanje mjera usmjerenih prema privatizaciji školstva, zdravstva, strateških i prirodnih resursa.

Radnička borba

Razgovarali smo s Bojanom Kovačićem, radnikom Diokija i jednom od sudionika štrajka glađu o situaciji u poduzeću

DIOKI: Mi ne tražimo nekakve bonuse koje su tražili oni menadžeri koju su uništavali poduzeća po cijeloj Hrvatskoj, nego naše poštено zarađene plaće!

RB: Kakva je sada situacija u Diokiju, te što se sve dogadalo nakon štrajka?

Bojan Kovačić: Ne događa se mnogo toga novog. Neke stvari bi se trebale riješiti do kraja ovog mjeseca. Jedino što smo do sada uspjeli postići prosvjedima i ovim štrajkom glađu je to da smo se uspjeli izboriti za dio naših zaostalih plaća – i to prodajom naše imovine. Dakle, u svemu tome od nikoga nismo dobili pomoći, već smo pomogli sami sebi.

Jedini dio imovine koji nije bio opterećen dugovanjima se uspio prodati da namirimo naše zaostale plaće. S time da još uvijek nismo dobili još četiri

zaostale plaće. Ovaj mjesec treba biti održana skupština vjerovnika na kojoj će se vjerovnici izjasniti što je profitabilno, a što nije i tko će ostati bez posla. Vlada nam je u svemu ovome pomogla samo na taj način što je kroz ovaj naš pritisak uspjela za stol posjeti sve vjerovnike. To je jedini njihov uspjeh i na drugi način

oni nama nisu pomogli. Iz državnog proračuna nismo dobili niti lipe. Mi svi bi voljeli raditi i dalje, ali to nije na nama – na vjerovnicima je da odluče.

RB: Za one koji nisu upoznati, možete li ukratko ponoviti razloge vaše borbe?

Bojan Kovačić: Tu nismo svojom krivnjom. Tu smo zato da se izborimo za svoje pošteno zarađene plaće i otpremnine. Tu smo zato da u ovoj zemlji netko napokon preuzme

odgovornost za svoje građane i radnike – jer ova država može preživjeti samo uz plaćene radnike. Do sada nismo nailazili na nikakva rješenja, održalo se masu sastanaka i s ministarstvima, i s ministrima, i s INA-om koja nas je najviše kočila i opstruirala. Mi više nismo imali drugog načina nego ovako pokazati svoj bunt. Naši zahtjevi su moralni i sasvim legalni – mi ne tražimo niti lipu više niti lipu manje od onoga što smo zaradili. Mi ne tražimo nekakve bonuse koje su tražili oni menadžeri koju su uništavali poduzeća po cijeloj Hrvatskoj i zato uzimali veliki novac. Njihovi ugovori su bili poštovani, a mi imamo ugovore po kojima moramo biti plaćeni i prema kojima radnici ovoga postrojenja trebaju biti zbrinuti otpremninama. Svi sastanci koji su bili organizirani od ministarstava bili su očito opstruirani od strane nekih vjerovnika. Unazad desetak godina bili smo među prvim izvoznicima, mnogo smo proizvodili i tokom rata, u državni proračun smo za doprinose od-

odvajali oko 300 milijuna kuna godišnje, naš proizvod je bio visoke kvalitete i veoma tražen na tržištu EU i u svijetu. Sada smo došli do toga da proizvodnju žele ugasiti, a nas baciti na ulicu. Ovo postrojenje radi 24h na dan, subotom i nedjeljom, za nas nema praznika i radimo na +40 i na -20. Ovo je postrojenje posebno opasno za zdravlje, radimo s ugljikovodicima, a oni su kancerogeni, tu ima kancerogenih kemikalija. Od ljudi koji su otišli odavde i koji su sada nažalost pokojni 90% njih je umrlo od karcinoma.

RB: Koji su najveći vjerovnici ?

Bojan Kovačić: To se još ne zna. O tome nemamo podatke, ali mislim da će najveći vjerovnici biti HŽ i HEP. Ježića smo natjerali da se povuče, on je potpisao da pada na manje od 1% udjela, no dok skupština to ne potvrdi on je formalno još uvijek vlasnik. Mi našu sudbinu ne znamo.

No, ako etana ima, a radi se o tome da su u igri neki drugačiji interesi, između ostalog da ova lokacija više ne radi, onda je to veliki grijeh i poslovni promašaj. Ovakva postrojenja se u svijetu ne zatvaraju nigdje – jedino u Hrvatskoj. Bilo bi dobro da država izvrši pritisak na INA-u i da se napokon razriješi ova situacija...

Vjerojatno je to da će nas 300 sigurno ostati bez posla, a možda i svih 430 u Zagrebu. Jedino što se nadamo jest da će Vlada i ministri s kojima smo razgovarali održati svoje obećanje i omogućiti nam isplatu svih zaostalih plaća i otpremnina prema kolektivnom ugovoru. Ako toga ne bude za očekivati je nešto slično ovome što se događa u Jadrankamenu. Nećemo napustiti pogone i borit ćemo se za svoje plaće.

RB: Ne bi li bilo najrazumnije očekivati da država, kada bi je vodila zaista socijalna vlada, preuzme Dioki – da ga nacionalizira i sanira dugove?

Bojan Kovačić: To bi bilo jedno jako dobro rješenje. No, tu je problem INA. Mi ovisimo o INI.

Radnička borba

Mi ne znamo kakva je situacija tamo i kako INA stoji s etanom. Po nekim pričama rečeno nam je da etana nema dovoljno za našu proizvodnju. Prema drugim pričama – ima ga dovoljno. Ako etana stvarno nema dovoljno za proizvodnju mi ne možemo očekivati da naš pogon može funkcionirati. No, ako etana ima, a radi se o tome da su u igri neki drugačiji interesi, između ostalog da ova lokacija više ne radi, onda je to veliki grijeh i poslovni

promašaj. Ovakva postrojenja se u svijetu ne zatvaraju nigdje – jedino u Hrvatskoj. Bilo bi dobro da država izvrši pritisak na INA-u i da se napokon razriješi ova situacija.

RB: *To nas ponovno vodi na pitanje privatizacije INA-e, gdje se van svake pameti privatiziralo ono o čemu ovisi poslovanje mnogih poduzeća i grana, bez čije se kontrole ne*

ne može niti normalno kontrolirati funkcioniranje ekonomije.

Bojan Kovačić: Tako je. To je bio najveći propust i promašaj. Da smo ostali u sklopu INA-e, a to je prije funkcionalo, mi bi radili i danas. Bili bi vjerojatno i na 100%-tnom kapacitetu. Zašto? Zato što bi država i INA imale veliku korist i zato što bi se onda moglo ulagati u

modernizaciju i proširenje proizvodnje. Etilen se ne proizvodi samo iz etana, postoje i drugi produkti koje je INA palila i prodavala tko zna kuda, a mogli su se preraditi u našem postrojenju. Ti projekti modernizacije i proširenja vjerojatno još uvijek postoje kod nekih ljudi u ladicama. No, kod privatnog vlasnika to je sve drugačije. Privatni vlasnik, takav kakav je bio, očito je imao drugi interes.

Interes da se odavde izvlači novac koliko god da ide. To je najgore što se dogodilo. Vlasnik, vjerojatno uz pomoć prijašnjih vlada, je očito imao zeleno svjetlo i radio je kako je htio. Ne vjerujem da je tako mogao raditi sam. Po meni je ovo bila organizirana pljačka i mislim da se išlo u namjerno uništavanje DIOKI-ja.

RB: *Što je s radničkim predstvincima i njihovom ulogom u tom razdoblju?*

Bojan Kovačić: Kao i uvijek jedan od najjačih sindikata ima predstavnika u nadzornom odboru. No, on nema nikakvu funkciju osim da tamo sjedi. Oni njemu mogu govoriti svašta, no to što bude na tim sastancima uglavnom se dogovori prije. Radi

se o tome da se nama uvijek pričalo kako loše poslujemo, kako nema novaca za povećanje plaća...S druge strane vidimo da je novaca bilo i da je novac trošen na druge stvari. Nije bio trošen na modernizaciju, već je odlazio u nečije džepove. Dokaze za to naravno nemamo, no znamo da su zadnjih 10-15 godina konstantno dolazili predstavnici stranaka, Vlada i svi predsjednici – Josipović, Mesić...Znamo po što su dolazili. Svi su dolazili po lov. Mi radnici smo konstantno tražili modernizaciju i od toga nije bilo ništa. Za sve ovo se može okriviti samo uprava. Sve uprave koje su vodile Dioki do sada.

RB : Da li bi mogli nešto reći da ste naučili u borbi za Dioki?

Koja su vaša iskustva koja bi možda mogla pomoći drugima u sličnoj situaciji? Što vam je najviše pomoglo?

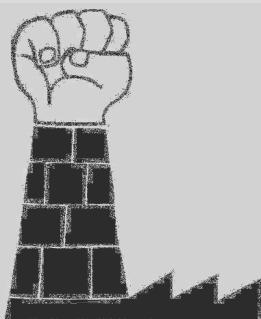
Bojan Kovačić: Moj savjet drugima, pogotovo radnicima koji se nađu u ovakvoj situaciji, jest da se sami bore za svoja prava. Na početku legalnim putevima, a onda ako treba i nelegalnim. No, ja pitam svakoga – koji su to nelegalni putevi, ako čovjek traži ono što je zaradio. Za mene takvog nelegalnog puta nema. Treba se boriti, ne treba odustati. Rješenje nije u paljenju svijeća, već u konstantnim pritiscima, prosvjedima, izražavanju nezadovoljstva i konstantnoj borbi za svoja prava. Pomoći se može očekivati od drugih ljudi. Dok se

u Hrvatskoj svi ne otrijezne i ne vide da smo svi u istoj situaciji neće se dogoditi ništa. Nama su dosta pomogli mediji, a puno ste nam pomogli i vi i svi slični. Puno nam je značila podrška od drugih ljudi kada je prigodom zadnjeg prosvjeda uz nas dvjestotinjak došlo još oko dvije stotine ljudi sa strane. No, u svemu ovome najviše smo si pomogli sami. Još moram reći da ljudi moraju biti svjesni kako moraju ići puno agresivnije i da se ništa neće postići mirnim skretanjem pažnje na sebe.

SKUP RADNIKA JADRANKAMENA:

Članovi organizacije Radnička borba iz Zagreba, Osijeka, Karlovca i Vinkovaca prisustvovali su skupu potpore radnicima Jadranskamena u Pučišćima na otoku Braču. Zajedno s radnicima Jadranskamena, kao i sindikalnim aktivistima i radnicima Brodosplita, Uzora i Dalmacijavina, delegacija Radničke borbe je iskazala punu podršku borbi za zaštitu firme. Nakon projekcije filma o povijesti poduzeća pred više od stotinu okupljenih radnika skup je započeo govorom predstavnika Radničke borbe u kojem se istaknula potreba radničke kontrole, te progona i oštrog kažnjavanja svih kapitalista koji ne isplaćuju plaće i uništavaju poduzeća. Podijeljeni su leci, čiji sadržaj prenosimo u nastavku, te je ostatak vremena iskoriten za druženje, ostvarivanje kontakata i razmjenu informacija s radnicima i aktivistima.

Radnici Jadranskamena,

Na vlastitoj koži ste osjetili bolnu stvarnost kapitalizma. Prvo vam nisu isplaćivane plaće, a s njima ni doprinosi, te vas je Orešar zakinuo koliko god je mogao. Potom su vas, kad ste se organizirali i zatražili ono što vam pripada, ignorirali svi u ovoj državi. Mediji vam nisu dali dovoljno prostora da objasnite svoju situaciju, državno odvjetništvo je odgađalo riješiti vaše probleme, a vlada nije znala niti da postojite. Kada ste uvidjeli da se možete pouzdati samo u sebe i svoje snage, blokirali ste tvornicu i izbacili direktore. Policija je tada izvršila desant na vaš otok Brač. Lako se moglo vidjeti da je država na strani kapitala. Naravno, država štiti sve njene građane, ali samo dok pozicije izrabljivača i tajkuna nisu ugrožene. Kada se poveća intenzitet nezadovoljstva radnika kapital odmah mobilizira svoje trupe.

Vi ste pokazali kako se boriti protiv kapitala; nema tu lijepih i dugih razgovora, tu jeste ili niste. Ili razgovarate u beskraj s direktorima i državom ili zauzimate tvornicu i pokrećete proizvodnju. Vi ipak znate najbolje od svih ljudi kako upravljati proizvodnjom! Tko je stvarao ovu tvornicu? Tko je donosio profit gospodaru Orešaru, a on isti utrošio u svoje aute, jahte, vile? Vi, vaši očevi, vaši djedovi!

Nedavno je u nekim medijima počela kampanja protiv vas. Neki se tamo žale kako zbog vas ne mogu u crkvu ili nekima smeta vaš način borbe itd. Mi ih pitamo, kako bi čovjek trebao reagirati kada ga tretiraju kao životinju? Kako bi ovi razni poslovi postojali koje ti ljudi rade – od trgovina, kafića, kioska – da nije Jadranskamena? Misle li oni da se ekonomija, pa konačno i društveni život, mogu voditi bez realne proizvodnje? Sada kada ste dobili medijsku pozornost, koja i dalje pokušava umanjiti vaš značaj i značaj vaše borbe, kad ste dobili i pozornost naroda, dolazit će vam neki ljudi – političari, analitičari itd. – koji će vas htjeti iskoristiti. Ne vjerujte im niti kada darove donose! Radnici, vjerujte sebi i svojim kolegama iz drugih industrijskih grana! Imate zajedničkog neprijatelja, a on drži u rukama medije i policiju, a na kraju i Vladu. Pobijedit ćete ga jedino ako ste organizirani, nepokolebljivi, ustrajni i radikalni.

Korak dalje u vašoj borbi jest sljedeći: zahtijevajte radničku kontrolu u Jadranskemu! Kao neposredni proizvođači, morate biti upoznati s poslovnim knjigama poduzeća. Kako se troše sredstva, u što se ulažu, kako se formira cijena proizvoda, jesu li svi troškovi na optimalnoj razini? To su pitanja na koja vam se moraju dati odgovori. Nadalje, zahtijevajte pravo veta pri otpuštanju. Tražite da vam se detaljno prikaže i objasni opravdanost potencijalnog otkaza svakog radnika. Zahtijevajte pravo da odlučujete o investicijama. **Konačno, zahtijevajte vaše neposredno sudjelovanje i odlučivanje u procesu proizvodnje!**

Radnička borba je uz vas, kao i većina radnika i studenata. Budući da mi činimo većinu društva, zašto onda dopuštamo situaciju u kojoj manjina posjeduje sve, a mi ne posjedujemo išta? Vrijeme je za otpor!

Ne poskupljenjima – zaštititi standard radnika, udariti na najbogatije!

Nova vlada brzo je opravdala svoju neoliberalnu ulogu. Bacila se na provođenje programa štednje, rezanja troškova, punjenja proračuna pomoću većih poreza i većih cijena struje, plina, a možda i cestarina, kako je krenulo. Struja i plin su otisli gore za 20% odnosno 22%, nova stopa PDV-a je 25%, a inflacija će ove godine biti 3.5% ove godine. Također možemo konstatirati da je prošle godine (prosinac 2011. prema prosincu 2010.) prosječna neto plaća isplaćena u pravnim osobama pala za 2.3%. Ove godine se očekuje minimalno stagnacija realne plaće, ako ne i pad.

Prema tome, ono što je na sceni jest konstantan pad životnog standarda većine stanovništva. To što neki 'nezavisni ekonomisti' tvrde da toj većini nikad nije bilo bolje u životu, to dokazuje na čijoj su strani zapravo. Duboki jaz, koji se širi iz godine u godine, između onog što radnik zaradi i onog što može kupiti, pokriva se kreditima banaka. Naravno to pokriće košta, pa su radnici sve zaduženiji i sad se postavlja

pitanje koliko je njima zapravo bolje. Kao i većinu stvari u kapitalizmu, radnici i u slučaju svoje umjetne (na kreditima temeljene) potrošnje imaju dojam da im se standard ne urušava. Naime, mogu si priuštiti stan, auto i druge stvari. Međutim, ta stvarnost vrlo se brzo urušava kad dođe kriza i kad više nema kredita, tj. kad banke počnu naplaćivati još više one 'usluge' koje su pružale tijekom prosperitetnog razdo-

blja. Postavlja se pitanje: zašto dolazi do ovog pada standarda? Priča koju nude kapitalisti i njihovi sluge - političari jest sljedeća: 'zadnjih godina smo trošili više nego što smo zarađivali i ovako više ne ide. Moramo se svi žrtvovati jer, napokon, svi smo trošili više. Da bi zarađivali moramo biti konkurentni na tržištu, a da bi to postigli bitno je smanjiti troškove te s tim pokazati Evropi i rejting agencijama da

u našoj zemlji postoji čelična volja za racionalizacijom'.

Dragi radnici, ovakvim besmislicama i lažima kapitalističkih apoleta, ne vjerujte! Što se zapravo događa? Ruši se cijena rada, a to nije nešto što se događa prvi put u kapitalizmu.

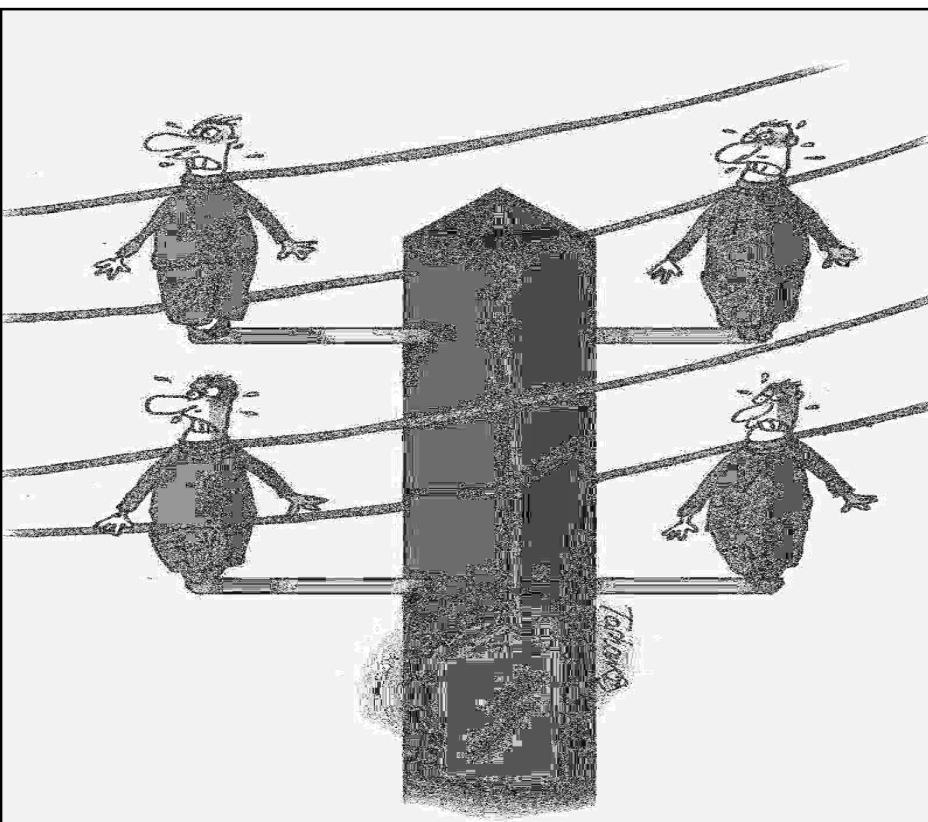
Naravno, da se plaća neće dekretom smanjiti za 10 ili 20 %. Narod bi se pobunio. Stoga se situaciji prilazi suptilno, onako kako je još davno savjetovao glavni teoretičar državnog intervencionizma i spašavanja kapitalizma. Povećavaju se životni troškovi, a u

isto vrijeme nominalna plaća stagnira ili raste sporije od troškova. Na taj način se ruši realna plaća, time i trošak rada koji je kapitalistu izuzetno bitan u pokretanju posla. Iz ove kapitalističke krize misli se izaći isto onako kako se i dosad izlazilo. Cijenu rada dovoljno srušiti kako bi kapitalu bilo prihvatljivo, odnosno ekonomski isplativo taj rad iskoristiti. Naravno sve je ovo uvod u službeni dio priče, a on se tiče zakona o radu kojim će se

rad učiniti 'fleksibilnijim'.

Ovo političari i priznaju kad kažu da se jedino pomoću štednje, rezanja troškova može pokrenuti gospodarski rast. Naravno, znamo što podrazumijeva taj rast. To je rast profita, akumuliranje kapitala koji, kao što vidimo, ide na ruku jedino kapitalu. To se radi na način da se od radnika, koji je u ovom sistemu roba, traži da se što bolje uredi kako bi se što bolje prodao. S druge strane, izračuni sindikata o potrošačkoj košarici, gdje se mjeri što se sve za prosječnu

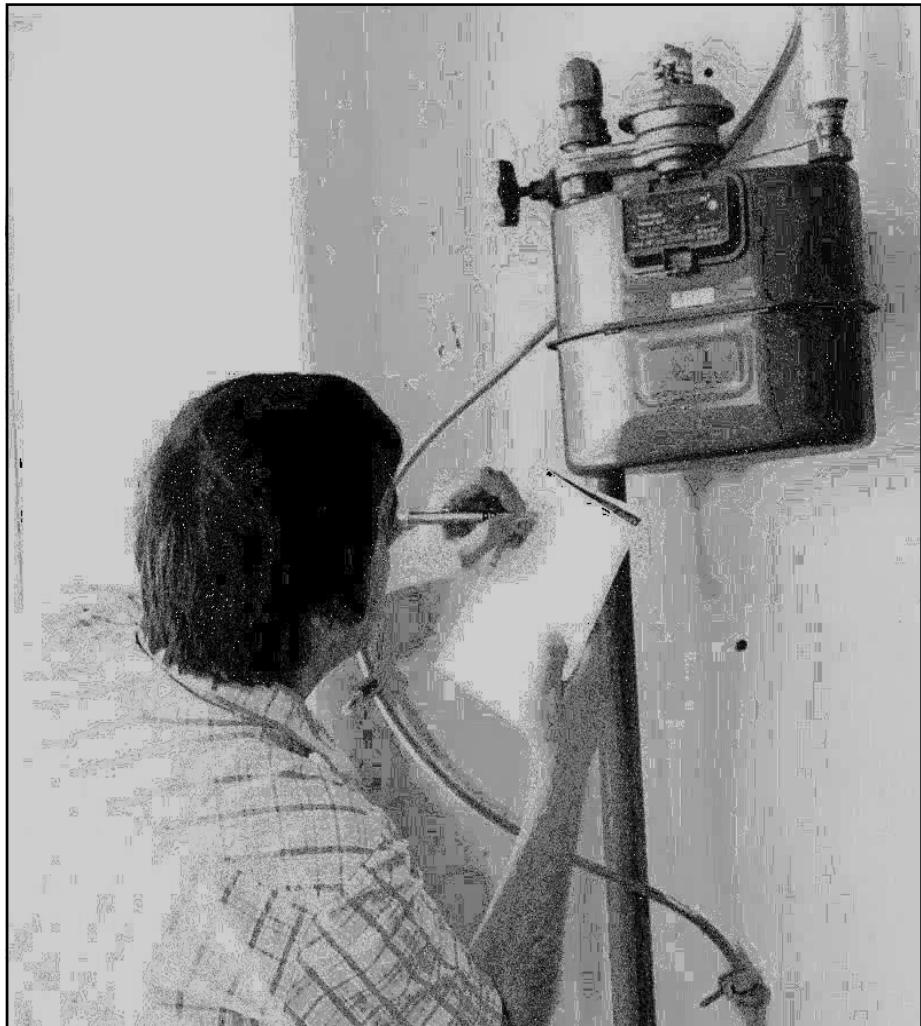
plaću četveročlane obitelji može kupiti, nisu dovoljni. Bitno je da se stvori više odbora radnika koji će pratiti rast cijena, ali ga i dovoditi u vezu s padom plaća, rastom profita te konačno s podrivanjem radničke pozicije u društvu. Da bi se to moglo, radnici okupljeni u takve odbore moraju znati kako i zašto cijene rastu. Ne mogu više vjerovati kapitalu i političaru na riječ. Moraju im se pokazati poslovne knjige. Ovo nas dovodi do radničke kontrole koja je neophodan uvjet za djelovanje tih udruga. Kapitalist

Radnička borba

će smisliti tisuću načina kako da prevari radnika. Reći će mu da se drugačije ne može jer i njemu su troškovi veći, da je velika borba na tržištu i da ako želi dugoročno zaposliti još više radnika, mora sada učiniti neke žrtve itd.itd.

Međutim, kad postoji radnička kontrola, onda ne može biti mazanja očiju. Dakle, borba protiv poskupljenja mora se voditi barem na tri fronta. Prvi je borba protiv kapitala u vidu zahtjeva za ekstremno progresivnim oporezivanjem, zahtjeva za revizijom privatizacije i oduzimanjem nepravilno stečene imovine, stavljanjem banaka pod nadzor društva i uvođenjem radničke kontrole. Druga je borba protiv Vlade u vidu zahtjeva za rušenjem iste jer je dokazala da je njen gazda, kapital. Treća borba je neposrednija od prve dvije, a u vidu je pojava koje se pojavljuju kao posljedica suradnje kapitala i Vlade. Ona se treba voditi u vidu zahtjeva za organiziranjem radnih ljudi koji će pažljivo

pratiti svako poskupljenje i kojime će se morati dokazati opravdanost tih poskupljenja. Ali ne riječima, već djelima, ne statistikom već otvorenim poslovnim knjigama poduzeća.

Jedno se dosad iskristaliziralo, a to je da ne postoji nikakvo zajedništvo između kapitala i radnika. Stoga ne vjerujte i čvrsto odbacite sve one tvrdnje koje imaju za cilj pokazati kako

smo *svi* previše trošili, kako sada *svi* moramo štedjeti i kako ćemo, konačno, *svi* imati koristi od gospodarskog rasta. *Neki* su previše trošili, dok drugi nisu imali što jesti, te *neki* žele da opet samo oni imaju koristi od gospodarskog rasta – zaustavimo ih u tome!

RADNIČKO DIONIČARSTVO U HRVATSKOJ

Zadnjih godina izlazi na površinu preostali dio posljedica privatizacije koja je provedena početkom devetdesetih u Hrvatskoj. Poduzeća koja su propala netom prije sloma imala su zajednička obilježja – radnicima je kasnila plaća i po godinu dana; radnicima nisu bili uplaćivani doprinosi dok su u isto vrijeme direktori dizali razne kredite i obnavljali vozne parkove - odnosno izvlačili novac iz poduzeća.

Dobar dio propalih poduzeća smješten je u Dalmaciji, koja je ionako zadnjih dvadeset godina nazadovala. Ova regija doživjela je strahovit udarac pošto je ogroman dio radnika završio na cesti. Sve su to najbolje znali i pratili radnici poduzeća Dalmacijavino, Jadrankamen, Uzor itd. Radili su svakodnevno, a da plaće nisu vidjeli i po nekoliko mjeseci, pa i godinu dana. To što je javnost upoznata s njihovim slučajem, nipošto ne govori o njima kao jedinim slučajevima. Oni su naprsto došli do zida te su se odlučili pobuniti. Krenuli su u štrajkove, prosvjedne šetnje Splitom, dolazili su u Zagreb pred Ministarstvo gospodarstva kako bi pokušali pritisnuti vlast da reagira, neki (borbeniji) su se obračunali s upravom te zauzeli postrojenja, pa čak i organizirali proizvodnju u postojećim uvjetima.

Polako se među radnicima te regije stvara svijest o potrebi posjedovanja tvornica u kojima rade jer su uvidjeli da drugačije ne ide. To ne znači da su dalmatinski radnici jedini to uvidjeli, međutim oni su se našli u kratkom roku u nizu prijetećih stečajeva, pa je zahtjev za nastavljanjem proizvodnje pod njihovom vlašću prirodno izrastao. Prema tome, među radnicima se javila ideja radničkog dioničarstva, što znači da radnici posjeduju dionice i na taj način utječu ili odlučuju o poslovanju poduzeća.

Varijante se kreću od posjedovanja kontrolnog paketa dionica pa do posjedovanja većine dionica. Iako je zahtjev za radničkim dioničarstvom bitan iskorak u svijesti među radnicima, on ipak ne mijenja suštinu stvari i ne osigurava svjetliju budućnost.

Radnici Dalmacijavina zahtjevaju osnivanje tvrtke Dalmacijavino ESOP koja bi onda kupila matično dioničko društvo, a oni bi tada postali vlasnici. Pošto bi bili vlasnici, kaže Lukica Bulat, mogli bi objavljivati natječaje za direktore, te bi bili bolji vlasnici od države. Ukoliko bi netko od

radnika otišao u mirovinu, bio bi obeštećen za svoj dio dionica, ovisno o trenutnoj cijeni. Radnici bi posjedovali kontrolni paket dionica, a država bi zadržala 54 posto te bi mogla i prodati svoj dio na burzi kad dionicama skoči cijena. Napokon, radnici bi mogli utjecati na dizanje kredita i investicije u Dalmacijavino, kao i na ukupno trošenje novca.

Radnici Jadrankamena su iskazali zainteresiranost za osnivanje društva s ograničenom odgovornošću s početnim kapitalom od dvadeset tisuća kuna, kojem bi bili osnivači. Prvo bi se islo na

minimalan broj dioničara, koji će se kasnije širiti.

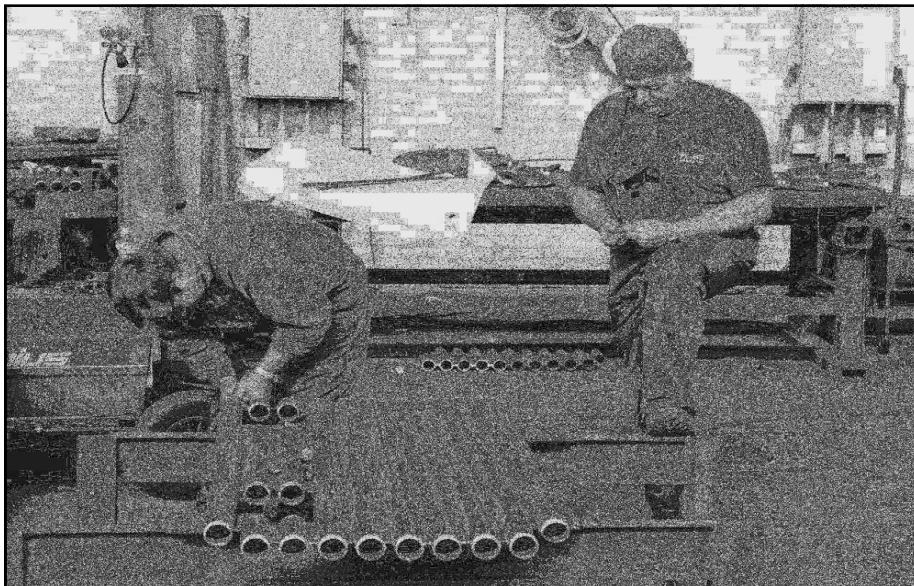
Iako su ovi zahtjevi napredak, zašto oni ne mijenjaju suštinu stvari? Radničko dioničarstvo je korak naprijed, ali prema učvršćivanju kapital - rad odnosa. Na ovaj način, sami radnici postaju kapitalisti, a ova proturječnost u sebi ne može se dugo održati. Naime, radnici posjeduju većinu dionica te odlučuju, kao što je navedeno, o zapošljavanju direktora, suradnji s državom, trošenju novca itd, ali sve to ne mijenja činjenicu da se nalaze u najamnom odnosu. Naravno,

Radnička borba

razlika je ta što će oni raditi za sebe, a ne za nekog tajkuna, tj. što će odlučivati što će biti s profitom i na koji način će se ti novci trošiti. Ove odluke, razumije se, donosit će u dogovoru s direktorima i državom. Ipak, ono na što radnici trenutno ne obraćaju pažnju jest nekoliko stvari. Cijena dionica, osim o reputaciji poduzeća, naravno ovisi i o samom poslovanju poduzeća. Prema tome, ako je poduzeće profitabilno iz godine u godinu, cijena dionice mu raste, kao i potražnja za njom. No, ako poduzeće loše posluje cijena dionice pada zajedno s potražnjom. Ova kolebanja cijena dionica mogu biti kobna u određenim trenucima. Ukoliko je većina radnika na primjer pred mirovinom, a pripada im obeštećenje s obzirom na broj

dionica koje drže, radnici su u strahovitom gubitku kada je cijena dionica jako niska. Postoje poduzeća u Japanu koja nude doživotno zaposlenje svojim radnicima kao i stabilnu mirovinu, a ona proizlazi iz cjeloživotnog ulaganja radnika u fondove firme. I tamo je bilo nemalo slučajeva kada bi poduzeće propalo, a radnici ostali bez mirovine za koju su čitav radni vijek odvajali dio plaće. Ne trebaju se ni spominjati posljedice takvih pojava. Što će biti kada dođe kriza i kad se budu morali rezati troškovi? Radnici, naravno neće biti spremni otpustiti svoje kolege u cilju racionalizacije troškova, ali direktor kojeg su izabrali, a koji nije iz njihovih redova, im predlaže da to moraju učiniti ukoliko žele zadržati

stabilne cijene dionica i ukoliko ne žele generirati gubitke. Ovdje ima puno prostora za potencijalni sukob. S druge strane, druga poduzeća na tržištu ne mare toliko za svoje radnike pošto ovi nisu njihovi vlasnici. Stoga će vlasnici tih poduzeća dio svojih radnika prisiliti da radi više i za manje plaće, a dio će otpustiti. Radnici-vlasnici u svom poduzeću takve poteze neće moći povući bez većih sukoba. Što je s dividendama? Vlasnik dionice ima pravo na dividendu. O tome uvelike odlučuje upravni odbor koji je u uskoj suradnji s nadzornim odborom poduzeća, a kako uprava nije iz redova radnika, već je samo birana od strane radnika, opet nastaje sukob na toj razini. Zbog kojih razloga? U nekim situacijama, direktori će predviđjeti da nije dobro isplatiti dividende, dok se sami vlasnici neće s time složiti. Ukoliko se dividende isplate manje ostaje za investicije. Na ovaj način, poduzeće zaostaje za konkurenjom, a s druge strane kad je jednom isplatio određenu dividendu, onda se očekuje da će sličnu ili veću moći isplatiti i u budućnosti. Ova očekivanja su u ovom sustavu ključna jer ona mogu srušiti cijenu dionica i vratiti stvari na početak. S druge

Radnička borba

strane, radnici imaju drugačiji pogled na stvari od direktora. Smatraju da je dotična situacija upravo takva da se dividende mogu isplatiti i da to neće nanijeti štetu njihovom poduzeću. Uostalom, dividenda im prije nije isplaćivana baš zbog potrebe akumulacije kapitala. Dakle, sukob interesa radnika i direktora izlazi na površinu, a on je samo odraz strukturne proturječnosti što radnik ostaje u najamnom odnosu, ali u odnosu prema samom sebi. Ovakvi sukobi u budućnosti često dovode do slabljenja pozicije poduzeća na tržištu. Ukoliko poduzeće propadne, a radnici su bili vlasnici, zaključak će biti da su radnici krivi pošto su oni vlasnici. Na ovaj način se pokazuje kako sindikati nisu potrebni, ako su radnici vlasnici poduzeća, i kako su radnici sami krivi za potencijalno loše stanje poduzeća, a što je najopasnije, takvu predodžbu mogu stvoriti i sami radnici. Veoma je opasno i što radničko dioničarstvo može narušiti radničku solidarnost – radnici koji su vezani uz rast dionica počinju gledati na svoje kolege iz drugih poduzeća kao na konkureniju, a ne kao na saveznike. Također, moguće je da se na taj način okrene i jedan

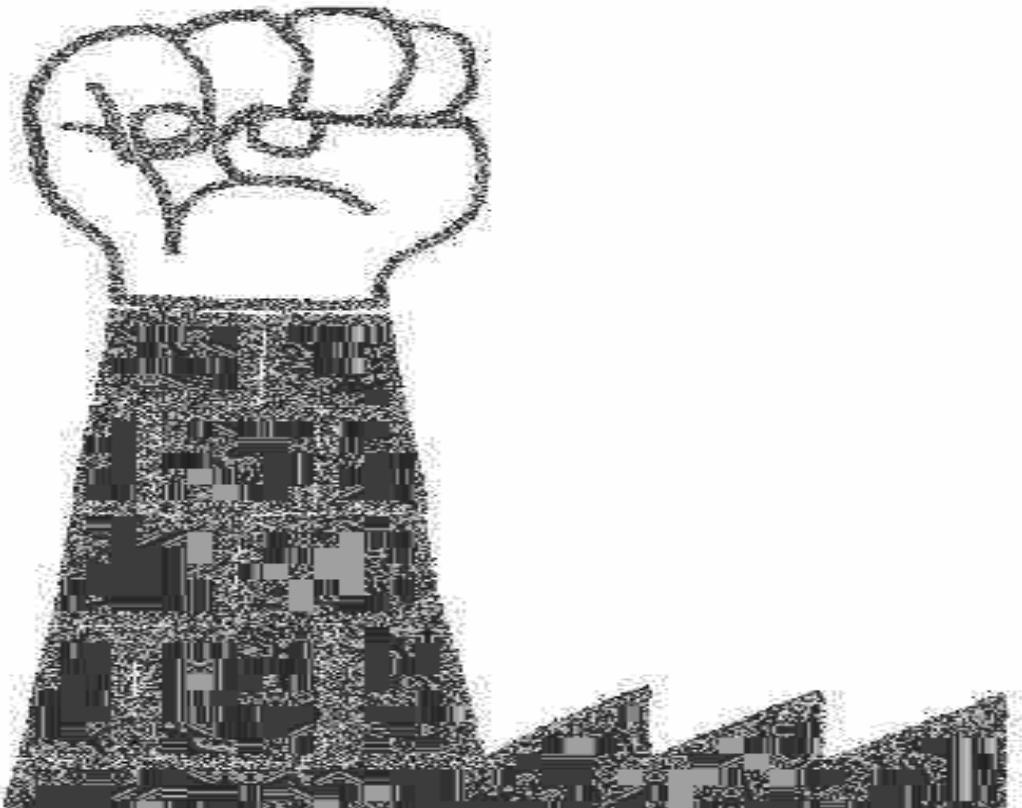

dio radnika protiv drugih – primjerice, ako uprava doneše odluku da je potrebno otpuštanje dijela radnika kako bi se ostvarila veća zarada, te jedan dio radnika popusti pod ucjenama i potkuplivanjem; ili pak ako se sličnom logikom stari radnici nastoje okrenuti protiv novih koji se tek žele zaposliti.

Da bi se zaista promijenila situacija u korist radnika potrebno je promijeniti vlast i zamijeniti je radničkom vlašću, te zamijeniti čitav kapitalistički ekonomski sustav ekonomijom po mjeri većine. Bez političke borbe i preuzimanje vlasti od strane radnika i ostalih potlačenih slojeva na državnom nivou nije moguće govoriti o zadovolja-

vajućem rješenju. No, što činiti u međuvremenu? Najbitnije je da poslovanje poduzeća neprestano bude pod budnim okom samih radnika, nezavisno od toga kakva je vlasnička struktura, kako bi se spriječile daljnje malverzacije. Potrebno je da zaposleni uspostave organe vlastite kontrole nad poduzećem i nad proizvodnjom. Radnici bi se trebali izboriti da putem svojih odbora imaju uvid u poslovne knjige poduzeća, pravo veta na otpuštanje radnika, te općenito mogućnost kontrole i postavljanja svojih ljudi na različite stupnjeve proizvodnog i upravnog procesa.

Ne znate vaša radnička prava, mislite da se krše? Nemate se kome obratiti ? Kontaktirajte nas i pružamo besplatni profesionalni pravni savjet!

Ako ste nezadovoljni stanjem u društvu, stalnim gaženjem radničkih prava, političkom scenom obilježenom vladavinom gotovo identičnih HDZ-a i SDP-a, kao i ostalih parlamentarnih stranaka, potčinjavanjem cjelokupnog života interesima kapitala i privatnih profita, te se želite boriti za društvenu promjenu javite nam se i – **PRIDRUŽITE NAM SE.**

Odgovornost za promjenu leži na svakome od nas...

Do promjena može doći samo ako se svi uključimo u borbu za njihovo postizanje i ako se povežemo. Sami ne možemo ostvariti svoje ciljeve, već samo udruženi u organizaciju. Naš je cilj formirati snažnu organizaciju koja će se beskompromisno boriti za zaštitu interesa radnika, studenata, nezaposlenih i umirovljenika i radikalnu promjenu društva u interesu svih potlačenih. U tome nam je vaša pomoć neophodna...

IMPRESSUM

Radnička borba je službeno glasilo organizacije Radnička borba.

Web stranica

www.radnickaborba.org

Kontakt:

radnicka_borba@yahoo.com

095/826 6179

***Pomozite širenje i izlaženje ovog časopisa
dobrovoljnim novčanim prilozima***

Broj računa: 2340009-3212879396 (PBZ)